

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançlarının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi* **

Investigation of Pre-School Teacher Candidates' Self Efficacy Beliefs in Terms of Gender Roles

Şeyma BİLGİZ ÖZTÜRK¹, Aslı BALCI², İsmail AY³

¹Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D.
seyma.bilgiz@atauni.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.
asli.balci@atauni.edu.tr

³Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D.
ismailay@atauni.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 26.08.2020

Yayına Kabul Tarihi: 15.01.2021

ÖZ

Bu araştırma okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları toplumsal cinsiyet rolleri ile mesleklerine yönelik öz yeterlik inançlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Atatürk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Programında öğrenim gören 670 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerini belirlemek için Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011), tarafından geliştirilen "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği", öz yeterlik inançlarını belirlemek için Tepe ve Demir (2012), tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının demografik bilgilerini belirlemek için araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda okul öncesi öğretmenliğine yönelik öz yeterlik inancında kadınsı veya erkeksi cinsiyet rollerinin değil eşitlikçi cinsiyet rolünün önemli bir etken olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

---

* **Alıntılama:** Bilgiz Öztürk, Ş., Balcı, A. ve Ay, İ. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerinin öz yeterlik inançları açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), 91-113.

** Bu araştırma 18-22 Nisan 2018 tarihleri arasında düzenlenen 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi öğretmen adayı, Öz yeterlik inancı, Toplumsal cinsiyet rolü

ABSTRACT

This research was conducted to examine the self-efficacy beliefs of preschool teacher candidates regarding their gender roles and professions. In this study, correlational survey model was used. The study group of this study consisted of 670 pre-service teacher candidates who are studying in the Education Faculty Pre-school Education Program at Atatürk University, Gazi University, Kafkas University and Yüzüncü Yıl University. In the study, "Gender Roles Attitude Scale" developed by Zeyneloglu and Terzioğlu (2011) to determine the gender roles of prospective teachers and "Self-efficacy beliefs scale of preschool teachers" developed by Tepe and Demir (2012) were used as data collection tools. In addition, the "Personal Information Form" prepared by the researchers was used to determine the demographic information of the teacher candidates. The analysis results showed that the equality gender role was an important factor in the self-efficacy belief towards preschool teacher, not the feminine or masculine gender roles.

Keywords: Preschool teacher candidates, Self efficacy belief, Gender role

GİRİŞ

Cinsiyet, cinsiyet rolleri ve cinsiyet kalıp yargıları kariyer seçeneklerini sınırlandıran önemli unsurlar arasındadır. Bebeğin doğumu ile başlayan geleneksel kültürel süreçler; kız çocuklarının edilgen, besleyici, duyarlı, ilgili, hassas, duygusal olma ve bu özelliklerinden dolayı hemşire, ebe, sınıf ya da okul öncesi öğretmenliği gibi meslekleri tercih etme beklentisi oluşturmaktadır. Öte yandan erkek çocukların, atılgan, kuvvetli, bağımsız, yarışmacı ve ev dışındaki etkinliklere yönelmesi istenmekte ve bu doğrultuda polis, tüccar, mühendis gibi meslek gruplarını seçmesi uygun görülmektedir (Dökmen, 2004; Özyürek, 2013; Sarı, 2011). Öğretmenler ve ebeveynler sıklıkla sergiledikleri bu tutum nedeniyle çocukları cinsiyetlerine göre mesleklere yönlendirmekte ve onların sosyalleşme süreçlerini etkileyebilmektedirler (Ramaci et al., 2017).

Kadın ve erkeklere ilişkin toplumsal cinsiyet rolleri ve mesleklere atfedilen bu temel yargıların, bireylerin statülerinde ve meslek seçimlerinde önemli bir payı olduğu görülmektedir. Bu yargılar toplumun ihtiyaçlarına ve gelişim düzeyine göre zamanla değişim gösterse de hala belirli seviyede geçerliliğini korumaktadır (Selçuk ve Erdem Tuzlukaya, 2013; Tarhan, Çetin Gündüz ve Kılıç, 2014). Hackett & Betz (1995) geleneksel kadın veya erkek rollerinin bireylerin birçok mesleki alanda kendilerini

yetersiz hissetmelerine yol açtığını, erkeklerin egemen olduğu mesleklerde erkeklerin, kadınların egemen olduğu mesleklerde ise kadınların mesleki öz yeterlik inançlarının yüksek olduğunu belirtmiştir.

Bandura ise (1994) güçlü bir öz yeterlik duygusu oluşturmada sosyal modellerden alınan dolaylı yaşantıların önemini vurgulamıştır. Gözlemcinin kendine yakın bulunduğu modeli gözlemlemesi ve gözlemlenen kişinin bu süreçte başarılı olması, kişinin benzer durumlarda başarılı olması için gereken öz yeterlik inancını artırırken, modellerin başarısızlıklarını gözlemlemesi, gözlemcinin öz yeterliğini azaltır ve çabalarını zayıflatır. Aynı zamanda yeteneksiz olduklarına ikna edilen kişilerin, öz yeterliklerinin de azalacağını belirtmiştir (Bandura, 1993; 1994). Dolayısıyla erkek okul öncesi öğretmeni adaylarının çevrelerindeki erkek okul öncesi öğretmenlerine yönelik bu önyargıları gözlemlemesi, bu mesleği yapamayacakları konusundaki düşüncelerini kuvvetlendirebilir ve mesleğe yönelik öz yeterliklerini azaltabilir (Balcı, 2015).

Yapılan çalışmalar okul öncesi öğretmenliğine karşı tutumun gelişmesinde cinsiyet rollerinin, cinsiyetten daha fazla öneme sahip olduğunu (Karaduman, 2011), erkek okul öncesi öğretmen adaylarının kadın adaylara göre mesleğe daha olumsuz baktıklarını (Karahana, 2003; Kızıldaş, Halmatov ve Sarıçam, 2012), erkek okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyetlerinden dolayı tepkiler aldıklarını, mesleği yapıp yapamayacakları konusunda çevrelerinden sürekli olumsuz geri bildirim aldıklarını göstermiştir. Ayrıca bu durumun mesleği tercih eden veya edecek olan erkekler üzerinde toplumsal bir baskı yarattığı da belirtilmektedir (Fu & Li, 2010; Hedlin & Aberg, 2013).

Farklı branşlardan öğretmen adaylarıyla yapılan birçok çalışmada da kadın öğretmen adaylarının öz yeterlik inancının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiş ve bu durumun sebebinin öğretmenliğin kadınlara daha uygun bir meslek olarak algılanmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlandığı görülmüştür (Aktaş ve Walter, 2005; Balcı, 2015; Başer, Günhan ve Yavuz, 2005; Bleicher, 2010; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Derman, 2007; Özdemir, 2008; Kiremit, 2006; Kurt ve Ekici, 2012; Oğuz ve Topkaya, 2008; Yavuz, 2009). Özellikle okul öncesi öğretmenliği mesleğinin

toplum tarafından çoğunlukla kadınların yapabileceği bir meslek olarak algılanması ve kadınların bu meslekte daha egemen olmalarının, erkek öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik öz yeterlik inançlarını etkileyebileceğini düşündürmektedir (Balcı, 2015). Bu kalıp yargıları aşabilmek için ise ailede başlayan ve okulda devam eden başarılı bir eğitim süreci gerekmektedir. Bireyler ancak bu sürecin sonunda cinsiyet ayrımı gözetmeksizin benliklerine uygun meslek seçimleri yapabileceklerdir (Eti ve Dikici Sığırtmaç, 2012; Selçuk ve Erdem Tuzlukaya, 2013; Tarhan, Çetin Gündüz ve Kılıç, 2014).

Bell (2002) toplumsal cinsiyet rolünün bireylerin kariyerlerine ilişkin öz yeterlikleri üzerinde önemli bir değişken olduğunu açıklamıştır. Çeşitli araştırmalar, bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ve kariyerlerine yönelik öz yeterlik inançları arasında ilişki olduğunu göstermektedir (Buchanan & Selmon, 2008; Huffman, Whetten & Huffman, 2013; Lapan & Jingleleski, 1992; Özpuat, 2016; Rath & Mishra, 2013).

Alanyazın incelendiğinde ise, okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının cinsiyetleri arasındaki farklılıkların çeşitli değişkenler açısından incelendiği (Akman, Taşkın, Özden ve Okyay 2014; Yağbasan ve Aksoy, 2016) ancak cinsiyet rolleri açısından ele alınan çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür.

Oysaki okul öncesi öğretmenliği gibi cinsiyete ve cinsiyet rollerine dayalı algıların daha belirgin olduğu mesleki alanlarda toplumsal cinsiyet kalıplarından bağımsız olarak geliştirilecek öğrenme ortamlarının oluşturabilmesinin, çocukların cinsiyet eşitliği konusundaki algılarının yapılandırılmasına da yardımcı olabileceği yapılan çeşitli araştırmalarla desteklenmiştir (Karabay, Aydın, Tunç ve Kanbur, 2019).

Tüm bu durumlar göz önüne alındığında bu çalışma öğretmen adaylarının sadece cinsiyetlerine odaklanmak yerine benimsedikleri rollerin neler olduğunun incelenmesi, bu rollerin varlığının mesleki öz yeterlik inançları üzerindeki etkisini açıklaması açısından önemli olarak görülmektedir. Bu araştırma okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları toplumsal cinsiyet rolleri ile mesleklerine yönelik öz yeterlik inançlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada “okul öncesi

öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri, mesleklerine yönelik öz yeterlik inançlarını anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır?" sorusuna cevap aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Değişkenler arasındaki ilişkinin, varlığını veya derecesini incelemek amacı ile yapılmakta olan araştırmalar ilişkisel türde değerlendirilmektedir (Creswell, 2011). İlişkisel tarama modelinde değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır (Karasar, 2011). Bu araştırma, okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri ile mesleklerine yönelik öz yeterlik inançları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmış olup, ilişkisel tarama modeline sahiptir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Atatürk Üniversitesi (n=583), Gazi Üniversitesi (n=488), Kafkas Üniversitesi (215) ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi (n=348) Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Programında 1., 2., 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören toplam 1634 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini temsil edebilecek örneklem büyüklüğü ise $\alpha = .95$ 'lik güven düzeyi ve % 3'lük güven aralığı esas alınarak hesaplanmıştır. Araştırmacıların verileri toplama durumlarının daha kolay olması gerekçesi ile uygun örnekleme yöntemi (Büyüköztürk, 2014) kullanılarak belirlenen bu üniversitelerden farklı sınıf derecelerinde öğrenim gören 688 gönüllü katılımcıya ulaşılmıştır. 18 öğretmen adayının doldurduğu formlarda eksik/hatalı doldurmalar tespit edildiğinden örneklem grubundan çıkarılmış ve 670 öğretmen adayı araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Örneklem grubunun cinsiyet ve sınıf düzeyindeki dağılımlarının üniversiteler açısından gösterimi Tablo 1 ve Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Örnekleminin Üniversite ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

	Atatürk Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Kafkas Üniversitesi	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Toplam
1. Sınıf	100	36	2	31	169
2. Sınıf	89	18	19	29	155
3. Sınıf	99	22	22	44	187
4. Sınıf	77	18	19	45	159
Toplam	365	94	62	149	670

Tablo 1’ de araştırmaya üniversitelerin farklı sınıf derecelerinden katılan öğretmen adaylarının sayısı verilmiştir. Buna göre araştırmaya Atatürk Üniversitesinden 355, Gazi Üniversitesinden 94, Kafkas Üniversitesinden 62 ve Yüzüncü Yıl Üniversitesinden 149 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 169’u 1. sınıf, 155’i 2. sınıf, 187’si 3. sınıf ve 159’u 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Tablo 2. Araştırma Örnekleminin Üniversite ve Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı

	Atatürk Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Kafkas Üniversitesi	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Toplam
Kadın	297	83	43	114	537
Erkek	68	11	19	35	133
Toplam	365	94	62	149	670

Tablo 2’ de araştırmaya katılan kadın ve erkek katılımcıların sayısının üniversitelere göre dağılım durumu görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan kadın öğretmen adayı sayısı 537, erkek öğretmen adayı sayısı ise 133’ tür.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan bu formda okul öncesi öğretmen adaylarının cinsiyeti, öğrenim gördüğü üniversite, sınıf düzeyi gibi çeşitli sosyo-demografik bilgilerin bulunduğu sorular yer almaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği

Araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin genel bakış açılarını belirlemek amacı ile Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Beşli likert tipindeki ölçek, toplam 38 madde ve beş alt boyuttan oluşmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin faktörlerin çeşitliliğini ortaya koyan bu boyutlar; “eşitlikçi cinsiyet rolü”, “kadınsı cinsiyet rolü”, “evlilikte cinsiyet rolü”, “geleneksel cinsiyet rolü” ve “erkeksi cinsiyet rolü” olarak tanımlanmaktadır.

Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .92 olup, ölçeğin alt boyutlarının güvenirlik katsayısı ise .80 ile .72 arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 38 olup, en yüksek puan ise 190 olarak açıklanmıştır. Bu doğrultuda, toplumsal cinsiyet rollerine dair “eşitlikçi tutuma” sahip olan bireyin ölçekten yüksek puanı aldığını, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin “geleneksel tutuma” sahip bireyin ise düşük puan aldığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Elde edilen bütün bu bilgiler doğrultusunda ölçeğin, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirleme noktasında geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Bu araştırma için yapılan güvenirlik analizi sonuçlarında ise ölçeğin tamamına ait güvenirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır.

Okul Öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançları ölçeği

Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarını belirlemek için Tepe ve Demir (2012), tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği” kullanılmıştır. Altı alt boyuta sahip olup 37 maddeden oluşan ölçek beşli likert tipindedir. Bu alt boyutlar sırasıyla “öğrenme öğretme süreci”, “iletişim becerileri”, “aile katılımı”, “planlama”, “öğrenme ortamlarının düzenlenmesi” ve “sınıf yönetimi” olarak belirlenmiştir. Ölçeğin toplam madde korelasyon katsayısı 0.65 ile 0.81 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.97’dir. Alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa değerleri 0.91 ile 0.87 arasında değişmektedir. Ölçek toplam puan üzerinden değerlendirilmektedir ve puanların artması öz yeterlik

inançlarının arttığı anlamını taşımaktadır. Bu araştırma için yapılan güvenilirlik analizi sonuçlarında ise ölçeğe ait güvenilirlik katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 5 Mart-2 Nisan 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Verileri toplama sürecine başlamadan önce ilgili üniversitelerin bölüm başkanlıklarına ulaşılarak çalışma hakkında gerekli bilgiler verilmiş ve veri toplama araçlarının uygulanacağı uygun gün ve saatler belirlenmiştir. Gazi, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinde veri toplama araçlarının uygulamasında yardımcı olacak öğretim elemanlarına ulaşılarak veri toplama araçları ilgili adrese posta yoluyla gönderilmiş ve veri toplama araçlarının nasıl uygulanması gerektiği hakkında bilgi verilmiştir. Atatürk Üniversitesi'nde veri toplama süreci araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçlarının uygulanması için ders bitimlerinde sınıflara girilmiş, katılımcılara araştırmanın amacı açıklanarak araştırmaya katılmak isteyen gönüllü katılımcıların uygun bir sınıfa geçmeleri sağlanmıştır. Veri toplama araçlarının doldurulması için her bir katılımcıya yaklaşık 30 dakika süre verilmiştir.

Etik Kurallara Uygunluk

Araştırmanın tüm aşamalarında bilimsel etik ve ilkelere uygun davranılmıştır. Araştırma verileri toplanırken katılımcıların gönüllük esası dikkate alınmış, kimliklerinin gizli tutulacağı ve araştırma verilerinin araştırma dışında farklı bir amaçla kullanılmayacağı katılımcılara bildirilmiştir. Araştırmada kullanılan kaynaklara metin içerisinde ve kaynakça bölümünde usulüne uygun olarak yer verilmiştir. Ayrıca araştırma için Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu'ndan (tarih: 21.02.2020/sayı: 04/03) etik kurul onay belgesi alınmış ve EK1'de sunulmuştur.

Verilerin Analiz Edilmesi

Toplumsal cinsiyet rollerinin alt boyutlarının, mesleki öz yeterlik üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmış olup, verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Verilerin analizine başlamadan önce, 12 kişiye ait verinin eksik doldurulmuş olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler analize dâhil edilmemiş

olup, kalan verilerin evrendeki normallik dağılımları incelenmiştir. Bu analiz sonucunda 6 verinin normalliği bozduğu tespit edilmiş olup, kalan 670 verinin çarpıklık ve basıklık değerlerinin de normal dağılıma sahip olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Değişkenlerin Normallik Dağılımlarının İncelenmesi

Değişkenler	N	$\bar{X}$	ss	Çarpıklık	Basıklık
Eşitlikçi cinsiyet rolü	670	36.79	3.49	-1.08	.353
Kadınsı cinsiyet rolü	670	28.47	5.68	-.103	-.31
Evlilikte cinsiyet rolü	670	36.82	3.42	-1.26	1.28
Geleneksel cinsiyet rolü	670	30.66	6.16	-.423	-.40
Erkeksi cinsiyet rolü	670	25.10	4.18	-.714	-.00
Mesleki öz yeterlik	670	153.23	15.7	-.022	-.45

Tablo 3'te yer verilen normallik analizinde araştırma verilerinin çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Buna bulgulara göre veri dağılımlarının normal olduğu söylenebilmektedir. Elde edilen verilere ilişkin normallik değerleri Hipotezlerin doğrulanma durumunu belirlemek amacı ile iki aşama izlenmiştir. Birinci aşamada bağımsız değişken olan toplumsal cinsiyet rolleri ile bağımlı değişken olan özyeterlik inançlarının arasındaki ilişkiyi inceleyebilmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon katsayısı değişkenleri sürekli olması ve normal dağılması şartı ile yapılmış olup, r katsayısına ilişkin değerler; $r=.00 - .29$ düşük düzeyde, $r=.30 - .69$ orta düzeyde, $r=.70 - 1.00$ ise yüksek düzeyde ilişki şeklinde tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2007). İkinci aşamada ise korelasyon sonucunda aralarında ilişki olduğu tespit edilen değişkenlerin, bağımlı değişkeni yordama düzeyini belirlemek amacı ile aşamalı çoklu regresyon analizi olan Stepwise tekniği aracılığı ile yapılmıştır. Bu teknikte bağımlı değişkenin açıklanmasına en fazla katkı sağlayan bağımsız değişkenler etki büyüklüklerine göre sırası ile analize dâhil edilir.

BULGULAR

Okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri ile mesleklerine yönelik öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını saptamak amacıyla yapılan Pearson Korelasyon analizi ve betimsel sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerinin ve Öz Yeterlik İnançları Arasındaki İlişkilere Yönelik Pearson Korelasyon Analizi ve Betimsel Sonuçları

	Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1	Toplam Öz Yeterlik						
2	Eşitlikçi	.27**	1				
3	Kadını	.06		1			
4	Geleneksel	.14**			1		
5	Erkeksi	.10**				1	
6	Evlilikte Cinsiyet	.21**					1

**p<.001

Tablo 4 incelendiğinde, okul öncesi öğretmen adaylarının; eşitlikçi ($r=.27$, $p<.001$) geleneksel ($r=.14$, $p<.001$), erkeksi ($r=.10$, $p<.001$) ve evliliğe dair toplumsal cinsiyet rolleri ($r=.21$, $p<.001$) ile öğretmenliğe yönelik öz yeterlik inançları arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olup, kadını ($r=.06$, $p>.001$) cinsiyet rolü ile anlamsız bir ilişki olduğu görülmektedir. Anlamsız ilişki çıkan kadını cinsiyet rolü bir sonraki analiz olan regresyon analizine dâhil edilmemiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerinin öz yeterlik düzeylerini yordama durumuna yönelik aşamalı çoklu regresyon yapılmıştır. Sonuçları ise Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Öz Yeterlik İnançlarını Yordama Durumuna İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi

Model	Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
1.	Sabit	108.44	6.22		17.43	.001**
	Eşitlikçi	1.21	.16	.269	7.23	
2.	Sabit	101.17	7.12		14.20	.001**
	Eşitlikçi	.98	.20	.219	4.92	
	Evlilikte Cinsiyet	.42	.20	.093	2.08	

**p<.001

1. Model: $R^2=.071$, $F(1-668)=52.31$; 2. Model: $R^2=.005$, $F(2-667)=28.45$

Tablo 5 incelendiğinde, toplumsal cinsiyet rollerinin alt boyutları olan eşitlikçi ve evlilikte cinsiyet rolünün okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik inançlarını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarını anlamlı bir şekilde yordayan bu değişkenlere ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarının 1. aşamasında eşitlikçi cinsiyet rolünün öz yeterliğin % 7' sini açıkladığı, 2. aşamasında ise evlilikte cinsiyet rolünün % .05' lik bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu veriler ışığında eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rollerinin öz yeterlik inancı için anlamlı yordayıcılar olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz Yeterlik İnancını Yordamayan Değişkenlere İlişkin Bulgular

Yordamayan Değişkenler	B	t	p
Geleneksel	.004	.092	.92*
Erkeksi	-.019	-.466	.64*

*p>.005

Tablo 6 incelendiğinde, geleneksel ve erkeksi cinsiyet rollerinin öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik inancını anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir (*p>.005).

Bulgular incelendiğinde, eşitlikçi cinsiyet ve evlilikte cinsiyet rolüne sahip öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının; geleneksel, erkeksi ve kadınsı cinsiyet rollerine sahip öğretmen adaylarından görece daha yüksek olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Toplumsal cinsiyet rollerinin geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleri kadın ve erkeklerin toplumsal yaşama katılımlarını farklı açılardan şekillendirmektedir (Zeyneloğlu, 2008). Toplumsal cinsiyette eşitlikçi bir anlayış, fırsatların kullanımında, kaynakların ayrılmasında ve hizmetlerin edinilmesinde bireyin cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılmaması şeklinde ifade edilmektedir (Akın, 2007). Baskıcı ve kısıtlayıcı toplumsal cinsiyet rollerine sahip bireyler rolleri gereği bu durumu içselleştirerek toplumun istediği gibi davranmayı öğrenir. Ancak bu durum onların gelişimini ve başarısını

olumsuz yönde etkiler (Önder, Yalçın ve Göktaş, 2013). Özellikle kadınların egemen olarak görüldüğü okul öncesi öğretmenliği gibi mesleklerde kadınsı rolleri benimseyen bireylerin mesleklerini daha iyi yapabileceğine yönelik bir inanç bulunmaktadır. Ancak Balcı ve Küçüköğlü (2019) çağdaş öğretmen özelliklerinin, öğretmen öz yeterliğinde belirleyici bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Genel olarak öz yeterlik, etki alanı rekabetçilik, bağımsızlık, saldırganlık ve atılganlık etrafında yoğunlaştığında erkeklikle güçlü bir şekilde ilişkilendirilirken; bağımlılık, duygusallık, toplumsal ve kişilerarası ilişkilere odaklanıldığında kadınlıkla güçlü bir şekilde ilişkilendirilir (Bryant & Fuqua'dan aktaran Choi, 2004). Nitekim yapılan bazı araştırmalar bu durumu doğrular niteliktedir. Özellikle erkeğe atfedilen bilimsel kariyer, teknoloji, karar verme, atılganlık gibi konularda erkeksi rolü benimseyen bireylerin öz yeterliğinin daha yüksek olduğu bazı araştırmalarda görülebilmektedir. Bu araştırmanın çalışma grubuna benzer olarak üniversite öğrencileriyle yapılan araştırmalarda erkeksi cinsiyet rolünün matematik öz yeterliği (Hackett, 1985), karar verme öz yeterliği (Abdalla, 1995), genel ve alana özgü öz yeterlikle (Christie & Segrin, 1998; Robins, 1986), akademik öz yeterlik (Rose & Montemayor, 1994) ve teknoloji öz yeterliği (Huffman, Whetten & Huffman, 2013) ile pozitif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir. Lapan & Jingeleski (1992), öğrencilerin öz yeterlik ve bilimsel kariyere yönelik algılarıyla atılganlığın pozitif, duygusal ifadenin ise negatif yönde ilişkili olduğunu, duygusal ifadenin kadınlar için geleneksel olmayan kariyerlere ve yüksek prestijli mesleklere yönelik isteklilikleriyle ters orantılı olduğunu belirtmiştir. Nevill & Schlecker (1988), ise kadın üniversite öğrencilerinin atılganlık ve karar vermeye yönelik öz yeterlikleriyle geleneksel olmayan mesleki faaliyetlere yönelik istekliliklerinin pozitif yönde ilişkili olduğunu açıklamıştır. Dimitrovsky, Singer & Yinon (1989) ordu eğitimi alan bireylerle yaptığı araştırmada androjen ve erkeksi cinsiyet rolünü benimseyen erkek ve kadınların başarıya yönelik inançlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Siyez ve Yusupu (2015), ise erkeksi ve androjen cinsiyet rolüne sahip olan üniversite öğrencilerinin kariyer uyumluluğunun ve kariyer

iyimserliğinin kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip üniversite öğrencilerinden daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Ancak okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerinin, mesleklerine yönelik öz yeterlik inançlarını nasıl yordadığını belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada öğretmen adaylarının eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerinin, mesleki öz yeterlik inançlarını pozitif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları beklenenin aksine kadınsı rolün değil, eşitlikçi rolün okul öncesi öğretmen adaylarının öz yeterlikleriyle daha yüksek düzeyde ilişkili olduğunu göstermiştir.

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerinde, geleneksel cinsiyet anlayışından eşitlikçi cinsiyet anlayışına doğru belirgin bir değişim yaşanmaktadır (Kaya, 2016). Çünkü üniversite öğrencilerinin daha eşitlikçi bir toplumsal cinsiyet rolüne sahip olmaları kariyerleri ile ilgili daha iyimser bir bakış açısına sahip olması ile ilişkilidir (Siyez ve Belkıs, 2016).

Toplumsal cinsiyet rolünün bireylerin sosyalleşme süreci, kariyer seçimleri ve kariyer gelişimlerinde önemli bir etken olduğu görülmekle beraber yapılan araştırmalar bireylerin kariyerlerine yönelik öz yeterlikleri üzerinde de önemli bir değişken olduğunu göstermektedir (Bell, 2002). Çünkü toplumsal cinsiyet rollerinin kısıtlayıcılığı ortadan kaldırıldığında, bireyler daha geniş bir yelpazede sosyal beceri ve yeterlilik sergileyebilirler (Rath & Mishra, 2013). Rath & Mishra'nın (2013) araştırması androjen kimliğe sahip yani hem erkek hem de kadınlığın iyi yönlerini harmanlayarak insan işlevselliği idealini edinen kadınların, kadınsı rolleri benimseyenlere göre öz yeterliklerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Mueller & Dato-On (2007) cinsiyet rolü yöneliminin girişimci öz yeterlik üzerindeki etkisini incelemiş, androjen kimliğin, cinsiyete dayalı bir kimlikten daha yüksek düzeyde girişimci öz yeterlikle ilişkili olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde eşitlikçi cinsiyet rolü benimsedikçe girişimcilik eğilimi (Kaya, 2016) ve benlik saygısının da (Kaya ve Uysal, 2015) arttığı belirtilmiştir.

Buchanan & Selmon'ın (2008) ve Özpulat'ın (2016) araştırmasında da eşitlikçi cinsiyet rolünü benimseyen bireylerin öz yeterlikleri daha yüksek çıkmıştır. Choi'ye (2004) göre androjen kimliğe sahip bireylerin benlik saygıları, problem çözme becerileri ve kariyerlerine yönelik öz yeterlikleri daha yüksektir. Androjen bakış açısına sahip kadınların geleneksel cinsiyet tipli kadınlara göre daha yüksek etkililik duygusuna sahip olmaları muhtemeldir. Androjenlik, bireylerin davranış yelpazesini büyük ölçüde genişleterek çeşitli durumlarla daha etkili bir şekilde başa çıkmalarını sağlar (Rath & Mishra, 2013). Tzuiel'in (1984) de ifade ettiği gibi androjen özelliklerin baskın olması kişilere bilişsel esneklik kazandırarak, daha uyumlu özelliklere sahip olmalarına yardımcı olabilmektedir. Ayrıca bu kişiler yaşadıkları olumlu ya da olumsuz duyguları daha kolay bir biçimde ifade edebilmektedir.

Araştırma sonuçları okul öncesi öğretmenliğine yönelik öz yeterlik inancında kadınsı veya erkeksi cinsiyet rolünün değil eşitlikçi cinsiyet rolünün önemli bir etken olduğunu göstermesi bakımından ve öğretmenliğe yönelik öz yeterliği biyolojik cinsiyet değişkeni üzerinden açıklayan araştırma sonuçlarından (Adelodun & Asiru, 2015; Aktaş ve Walter, 2005; Balcı, 2015; Başer, Günhan ve Yavuz, 2005; Berkant, 2017; Bleicher, 2010; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Derman, 2007; Kiremit, 2006; Kurt ve Ekici, 2012; Oğuz ve Topkaya, 2008; Özdemir, 2008; Yavuz, 2009; Sawari & Mansor, 2013; Williams, 2014) farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Bu farklı bakış açısı Pajares' in (2002) belirttiği, bireylerin motivasyon ve başarı durumlarında cinsiyet farklılıklarının etkisini ölçmekten ziyade, kalıplaşmış cinsiyet rollerini ölçmenin daha etkili olabileceği görüşünü destekler niteliktedir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğretmen adaylarının eşitlikçi bakış açısına yönelik farkındalıklarını geliştirmeye yönelik müdahale programları düzenlenebilir.
- Öğretmen adaylarının geleneksel bakış açılarını dönüştürmeye yönelik olarak lisans programlarına "toplumsal cinsiyet" temalı seçmeli dersler eklenebilir.

- Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili olabilecek diğer değişkenler üzerinde farklı araştırmalar yapılabilir.
- Okul öncesi öğretmenliği dışında cinsiyet ve cinsiyet rolleri ile özdeşleşen farklı meslek gruplarında benzer araştırmalar yapılabilir.
- Tüm cinsiyet rolleri açısından en fazla öz yeterliği yordayan eşitlikçi tutumun mesleki yeterlilikler açısından başka unsurlara olan etkisi incelenebilir.
- Okul öncesi öğretmen adaylarının eşitlikçi rollere sahip olmasının farklı hangi faktörler üzerinde etkili olduğu araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Abdalla, I. A. (1995). Sex, sex-role self-concepts and career decision-making selfefficacy among Arab students. *Social Behavior and Personality*, 23(4), 389-401.
- Adelodun, G. A., & Asiru, A. B. (2015). Academic self-efficacy and gender as determinants of performance in english discourse writing among high achieving students in ibadan, Oyo State. *European Scientific Journal*, 11(28), 1857 – 7881.
- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2), 1-9.
- Akman, B., Taşkın, N., Özden, Z., Okyay, O., & Cortu, F. (2014). Parents' views on the appointment of male teachers in Turkish pre-schools. *Education as Change*, 18(1), 21-32.
- Aktaş, I., & Walter, J. (2005). Öğretmen adaylarının mesleki yeterlilik duygusu. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 127-131.
- Balcı, A. (2015). *Öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ile özyeterlik inançlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Balcı, A., & Küçüköğlü, A. (2019). Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve özyeterlik inançları üzerine bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(3), 1123-1140.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.). *Encyclopedia of human behavior* (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, 1998).
- Başer, N., Günhan, B. C., & Yavuz G. (2005, Eylül). *İlköğretim öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öğretmen yeterlik algılarının karşılaştırılması üzerine bir araştırma*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Berkant, G. H. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Journal of Educational Reflections*, 1(2), 1-17.
- Bleicher, R. E. (2010). Revisiting the stebi-b: Measuring self-efficacy in preservice elementary teachers. *School Science and Mathematics*, 104(8), 383-391.

- Buchanan, T., & Selmon, N. (2008). Race and gender differences in self-efficacy: Assessing the role of gender role attitudes and family background. *Sex Roles, 58*(11-12), 822-836.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: PegemAkademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Choi, N. (2004). Sex-role group differences in specific, academic and general self-efficacy. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied, 138*(2), 149-159.
- Christie, V., & Segrin, C. (1998). The influence of self-efficacy and of gender on the performance of social and nonsocial tasks. *Journal of Applied Communication Research, 26*(4), 374-389.
- Creswell, J.W. (2011). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). London: Pearson.
- Çapri, B., & Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9*(15), 33-53.
- Derman, A. (2007). *Kimya öğretmeni adaylarının özyeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Dimitrovsky, L., Singer, J., & Yinon, Y. (1989). Masculine and feminine traits: Their relation to suitedness for and success in training for traditionally masculine and feminine army functions. *Journal of Personality & Social Psychology, 57*(5), 839- 847.
- Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Sistem.
- Eti, İ., & Dikici Sığırtmaç, A. (2012, Mayıs). *Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlik algılarının incelenmesi*. IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sunulan sözlü bildiri, İstanbul.
- Fu, C., & Li, K. (2010). Learning experiences of male pre-service preschool teachers in Taiwan. *New Horizons in Education, 58*(2), 34-42.
- Gömleksiz, M. N., & Serhatlıoğlu, B. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies, 8*(7), 201-221.
- Hackett, G. (1985). Role of mathematics self-efficacy in the choice of math-related majors of college women and men: A path analysis. *Journal of Counseling Psychology, 32*(1), 47-56.
- Hackett, G. (1995). *Self-efficacy in career choice and development*. In A. Bandura (Eds.). *Self-efficacy in changing societies* (pp. 232-258). New York: Cambridge University Press.

- Hackett, G., & Betz, N. E. (1995). *Self-efficacy and career choice and development*. In *Self-efficacy, adaptation, and adjustment* (pp. 249-280). Springer, Boston, MA.
- Hedlin, M., & Åberg, M. (2013). The call for more male preschool teachers: Echoed and questioned by Swedish student teachers. *Early Child Development and Care*, 183(1), 149-162.
- Hoy, W. A. (2015). *Eğitim psikolojisi* (D. Özen, çev.). İstanbul: Kaknüs.
- Huffman, A. H., Whetten, J., & Huffman, W. H. (2013). Using technology in higher education: The influence of gender roles on technology self-efficacy. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1779-1786.
- Karaduman, M. A. (2011). *Pre-service teachers' attitudes towards the profession of early childhood education in terms of sex and gender role*. (Unpublished master's thesis), University of Middle East Technical University, Ankara.
- Karabay, Ş. O., Aydın, D. G., Tunç, M., & Kanbur, B. N. (2019). The effects of social gender equality-oriented educational activities and materials on gender stereotypes of children. *International Journal of Educational Research Review*, 4(3), 275-287.
- Karahan, E. (2003). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik tutumları açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kaya, F. Ş. (2016). Üniversite öğrencilerinin girişimci öz yeterlilik düzeyleri ile toplumsal cinsiyet algısı ilişkisinin incelenmesi. *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, 1, 396-408.
- Kaya, F. Ş., & Uysal, V. (2015). Günümüzde dindarlık ve toplumsal cinsiyet rolü algıları üstüne bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 646-662.
- Kızıldaş, E., Halmatov, M., & Sarıçam, H. (2012). Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 173-189.
- Kiremit, H. Ö. (2006). *Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji ile ilgili özyeterlilik inançlarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kurt, H., & Ekici, G. (2012). Sınıf yönetimi dersinin biyoloji öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlilik algı düzeyine etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 343-354.
- Lapan, R. T., & Jingeleski, J. (1992). Circumscribing vocational aspirations in junior high school. *Journal of Counseling Psychology*, 39(1), 81-90.

- Lyn Bell A. (2002). *A gender role-focused self-efficacy approach to an undergraduate careerdecision-making course*. (Unpublished Doctoral Dissertation) The University of Georgia, Athens.
- Mueller, S. L., & Dato-On, M.C. (2007). Gender-role orientation as a determinant of entrepreneurial self-efficacy. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 13(1), 3-20.
- Nevill, D. D., & Schlecker, D. I. (1988). The relation of self-efficacy and assertiveness to willingness to engage in traditional/nontraditional career activities. *Psychology of Women Quarterly*, 12(1), 91-98.
- Oğuz, A., & Topkaya, N. (2008). Ortaöğretim alan öğretmenliği öğrencilerinin öğretmen özyeterlik inançları ile öğretmenliğe ilişkin tutumları. *Akademik Bakış: Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 14, 1-20.
- Önder, Ö. R., Yalçın, A. S., & Göktaş, B. (2013). Sağlık kurumları yöneticiliği bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 55-78.
- Özdemir, M. S. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin özyeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(54), 277-306.
- Özpulat, F. (2016). Üniversite öğrencilerinin öz-yeterlilik düzeyi ile toplumsal cinsiyet algısı ilişkisi: Beyşehir örneği. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1222-1232.
- Özyürek, R. (2013). *Kariyer ve psikolojik danışmanlığın kuramları. çocuk ve ergenler için kariyer rehberliği uygulamaları*. Ankara: Nobel.
- Pajares, F. (2002). Gender and perceived self-efficacy in self-regulated learning. *Theory into practice*, 41(2), 116-125.
- Ramaci, T., Pellerone, M., Ledda, C., Presti, G., Squatrito, V., & Rapisarda, V. (2017). Gender stereotypes in occupational choice: a cross-sectional study on a group of Italian adolescents. *Psychology Research and Behavior Management*, 10, 109.
- Rath, S., & Mishra, A. (2013). Gender-role perception and employment status in the self-efficacy of women. *European Journal of Sustainable Development*, 2(3), 57-57.
- Robins, C. J. (1986). Sex role perceptions and social anxiety in opposite-sex and same-sex situations. *Sex Roles*, 14(7-8), 383-395.
- Rose, A. J., & Montemayor, R. (1994). The relationship between gender role orientation and perceived self-competency in male and female adolescents. *Sex Roles*, 31(9- 10), 579-595.
- Sarı, Ö. (2011). Toplumsal cinsiyet ve mesleki rol ilişkisi: Hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrenciler örneği. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 493-504.

- Sawari, S. S., & Mansor, N. (2013). A study of student's general self-efficacy related to gender differences. *International Journal of Informative & Futuristic Research*, 1(4), 62-67.
- Selçuk, F. Ü., & Erdem Tuzlukaya, Ş. (2013). *Toplumsal cinsiyet içinde çalışma yaşamı ve kadın*. L. Gültekin, G. Güneş, C. Ertung, ve A. Şimşek (Ed.). Ankara: Atılım Üniversitesi.
- Siyez, D. M., & Belkis, Ö. Üniversite öğrencilerinde kariyer iyimserliği ve uyumluluğu ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişki. *Journal of Research in Education and Teaching*, 5(4), 279-285.
- Siyez, D. M., & Yusupu, R. (2015). Üniversite öğrencilerinde kariyer uyumluluğu ve kariyer iyimserliğinin cinsiyet rolü değişkenine göre incelenmesi. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 17(1), 78-88.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston: Allynand Bacon.
- Tarhan, S., Çetin Gündüz, H., & Kılıç, Z. (2014). *Cinsiyet kalıp yargılarının aşılmasında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri*. S. Doğan (Ed.). *Benim madam curie'm eğitici el kitabı*. Ankara: MG Yapım, Ajans, Halkla İlişkiler.
- Tzuriel, D. (1984). Sex role typing and ego identity in Israeli oriental and western adolescents. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 440-457.
- Williams, J. W. (2014). Gender differences in school children's self-efficacy beliefs: Students' and teachers' perspectives. *Educational Research and Reviews*, 9(3), 75-82.
- Yağbasan, M., & Aksoy, G. (2016). Erkek anaokulu öğretmenlerine velilerin bakış açısı (Elazığ İli özelinde bir alan araştırması). *Turkish Journal of Educational Studies*, 3(3), 85-113.
- Yavuz, D. (2009). *Öğretmen adaylarının öz-yeterlik alguları ve üstbilişsel farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Zeyneloğlu, S. (2008). Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 409-420.

ORCID

Şeyma BİLGİZ ÖZTÜRK <https://orcid.org/0000-0002-6506-7236>

Aslı BALCI <https://orcid.org/0000-0003-4329-6588>

İsmail AY <https://orcid.org/0000-0001-8364-7149>

SUMMARY**Purpose**

Gender, gender roles and gender stereotypes are among the important factors limiting career options. Traditional cultural processes are beginning to coincide with the birth of the baby and it is expected that girls will be passive, nourishing, sensitive, relevant, emotional and therefore they are expected to choose the professions like nursing, obstetrician, elementary or kindergarten teacher. Especially, pre-school teachers' profession is perceived by society as a profession that only women can do, and that women are more dominant in profession, may affect male teacher candidates' self-efficacy beliefs towards their professions. To overcome these stereotypes, a successful educational process starting at the family and continuation of this education at school are necessary. So, this research was conducted to examine the self-efficacy beliefs of preschool teacher candidates regarding their gender roles and professions.

Method

In this research, relational search model was used. The study group of this study consisted of 670 pre-service teacher candidates who are studying in the Education Faculty Pre-school Education Program at Atatürk University, Gazi University, Kafkas University and Yüzüncü Yıl University. 169 participants in the research study were freshmen. 155 were sophomores.. 187 were juniors. And 159 candidates were senior. In the study, "Gender Roles Attitude Scale" developed by Zeyneloglu and Terzioğlu (2011) to determine the gender roles of prospective teachers and "Self-Efficacy Beliefs Scale of Preschool Teachers" developed by Tepe and Demir (2012) were used as data collection tools. In addition, the "Personal Information Form" prepared by the researchers was used to determine the demographic information of the teacher candidates. In this form, there were questions in which there were various socio-demographic information such as gender of the university students, the university they are studying, and the grade level. SPSS 22 software was used to analyse the data. Before starting the analysis process, the normality distributions of the data in the universe were examined. There was no problem in this distribution. In the analyses, Pearson correlation analysis and multiple regression analysis were applied.

Findings

First, as a result of the Pearson correlation analysis of pre-school teacher candidates; it was observed that there was a positive and low-level relationship between self-efficacy beliefs and equality, traditional, masculine and marriage of gender roles. And it seems that there was a

meaningless relationship with the feminine role. This finding showed that there was a correlation between the self-efficacy beliefs and gender roles of the pre-school candidates. After multiple regression analysis were applied, equality gender roles were found to predict 7% of self-efficacy and the marriage gender roles were found to predict 0.05 % .of students.

Result and Conclusion

The analysis results showed that the equality gender role was a significant factor in the self-efficacy belief towards preschool teacher, not the feminine or masculine gender roles. The result of this research is supported by some research results conducted in the past. Although it seems that the role of gender is an important factor in individuals' socialization process, career choices and career development, research show that individuals are also an important variable on their self-efficacy towards their careers. According to same research, the fact that university students have a more equality gender role is associated with having a more optimistic view of their career. So, there is a significant change in the gender roles of university students from the traditional gender approach to the equality gender approach. And the last suggestions for the future studies were offered

EK 1.

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Arş. Gör. Şeyma BİLGİZ ÖZTÜRK, Arş. Gör. Aslı BALCI ve Dr. Öğr. Üyesi İsmail AY tarafından hazırlanan "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Özyeterlik İnançları Açısından İncelenmesi" isimli çalışma ile ilgili Etik Kurul onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih: 21.02.2020

Teslim Tarihi: 21.02.2020

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Etik Kurul Başkanı

İmza :

Bu Tez/Çalışma uygundur:

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Tez/Çalışma uygun değildir:
Gerekçe/Açıklama

